

Lífeyrissjóðir og sparnaður

ÞRIÐJUDAGUR 19. FEBRÚAR 2019

Kynningar: Arion banki og Birta lífeyrissjóður.

Nýttu þér SJÓÐFÉLAGAVEFINN

Við hvetjum sjóðfélaga okkar til að nýta sér sjóðfélagavefinn en á honum getur þú skoðað:

- Lífeyrisréttindi þín hjá sjóðnum
- Lífeyrisgreiðslur ef þú hefur þegar hafið töku lífeyri
- Lífeyrisgáttina þar sem má nálgast upplýsingar um réttindi þín í samtryggingarmálum

Sjóðfélagavefurinn nýtist lífeyrisþegum, þeim sem nálgast eftirlaunaaldur og þeim sem vilja hafa yfirsýn á hverjum tíma yfir þessi mikilvægu réttindi sín. Sjóðfélagavefurinn er aðgengilegur í gegnum heimasíðu sjóðsins, lifbru.is.

Sigtúni 42 | 105 Reykjavík | sími 540 0700 | lifbru@lifbru.is

Fimmtugsafmælis minnst í vor

Í vor verður hálf öld síðan samið var um skylduaðild að lífeyrissjóðum í kjarasamningum á almennum markaði. Á þessum tímamótum verður fyrst og fremst horft fram á veginn.

Starri Freyr
Jónsson
starri@frettabladid.is

Í maí verður þess minnst að hálf öld er liðin frá því samið var um skylduaðild að lífeyrissjóðum í kjarasamningum á almennum markaði. Tímamótanna verður m.a. minnst í framhaldi af ársfundi Landssamtaka lífeyrissjóða, segir Þórey S. Þórðardóttir, framkvæmdastjóri Landssamtaka lífeyrissjóða. „Á afmælisfundinum og víðar verður tækifærið notað til að horfa um öxl og meta stöðu lífeyrissjóðakerfisins nú, en fyrst og fremst verður horft fram á veginn. Við þekkjum styrkleika kerfisins en við ræðum ekki síður það sem þykir mega fara betur.“ Lífeyrissjóðir eiga sér langa sögu en meginmarkmið þeirra hefur alltaf verið að leggja fyrir fjármuni til efri árunna. „Upphafið má rekja til lagasetningar vegna eftirlauna embættismanna. Þegar lög um almannatryggingar voru sett 1946 voru starfandi fimmtán lífeyrissjóðir starfsmanna ríkis, sveitarfélaga, banka og fyrirtækja í einkarekstri og samvinnurekstri.“

Þrjár meginstöðir

Launafólk innan ASÍ átti lengi vel ekki aðild að lífeyrissjóðum en grundvallarbreyting varð þar á með kjarasamningunum árið 1969. „Þar voru ákvæði um atvinnutengda lífeyrissjóði með skylduaðild og sjóðsöfnun. Gleymum því ekki að á þessum tíma var efnahagskreppa hér á landi og mikið atvinnuleysi. Fjöldi fólks flutti úr landi í leit að atvinnu og betri lífskjörum. Í slíku árferði var samið um fyrstu skref að skylduaðild að lífeyrissjóðum. Það er til vitnis um framsýni og áráðni samningamanna beggja vegna borðs og þessara tímamóta minnumst við einmitt í maí.“ Árið 1980 var lögfest aðild allra á vinnumarkaði að lífeyrissjóðum, þar með talið þeirra sem voru sjálfstætt starfandi og atvinnurekendur. Gert var ráð fyrir að greiða minnst 10% dagvinnulauna í iðgjöld en 1986 var farið að miða við heildarlaun. „Heildarlöggjöf um lífeyrissjóði var sett 1997 og er grunnurinn sem kerfið stendur á enn þann dag í dag byggður á þremur meginstöðum: almannatryggingum ríkisins, samtryggingarkerfi lífeyrissjóða og frjálsum viðbótarlífeyrissparnaði.“

Grundvallarbreyting varð á lífeyrissjóðakerfinu með kjarasamningunum árið 1969 segir Þórey S. Þórðardóttir, framkvæmdastjóri Landssamtaka lífeyrissjóða. Tímamótanna verður minnst í maí á þessu ári. MYND/SIGTRYGGUR ARI

Mikilvægt skref

Lífeyrissjóðir hafa verið byggðir ólíkt upp og talsverður munur verður á réttindakerfi opinberra starfsmanna og þeirra sem starfa á almennum markaði. „Á árinu 2017 tóku gildi miklar breytingar er varða lífeyrisréttindi starfsmanna ríkisins og sveitarfélaga þar sem allir nýir starfsmenn

heyrja nú undir sömu löggjöf. Þetta var mikilvægt skref og stuðlar að sveigjanleika á vinnumarkaði, enda afla menn svipaðra lífeyrisréttinda hvort heldur starfað er hjá hinu opinbera eða á einkamarkaði. Lífeyrissjóðakerfið er hluti af kjörum fólks og miklu máli skiptir að forystumenn launafólks og atvinnurekenda finni vettvang

„Í lok árs 1991 voru 88 lífeyrissjóðir hér á landi en árið 2007 hafði þeim fækkað um meira en helming.“

til að þróa það þannig að samræmdar reglur gildi fyrir allan vinnumarkaðinn.“

Eðlileg fækkun

Hún segir að lífeyrissjóðum muni fækka enn frekar og það sé eðlileg þróun. „Í lok árs 1991 voru 88 lífeyrissjóðir hér á landi en árið 2007 hafði þeim fækkað um meira en helming. Nú er skráður 21 sjóður innan vébanda Landssamtaka lífeyrissjóða. Það segir samt ekki alla söguna því sumir sjóðir eru lokaðir, það er að segja þeir taka ekki lengur við iðgjöldum og eru því ekki full starfandi. Sumir tala um að eðlilegt sé að enda í einum lífeyrissjóði fyrir alla landsmenn. Það tel ég hvorki æskilega né eðlilega niðurstöðu, heldur að hér verði starfandi nokkrir stórir og öflugir sjóðir sem geti tekist á við sífellt fleiri verkefni og auknar kröfur sem til þeirra eru gerðar.“

Reiknum með framtíðinni á birta.is

Það er dyggð að spara. Fullyrðingin gæti í fljótu bragði virst vera ansi klisjukennd en er samt sígild og sönn! Við erum skyldug til að greiða í lífeyrissjóði alla starfsævina og mynda þannig bakhjarl okkar á efri árum, jafngildi tryggingar til lífsviðurværis sem varir ævina alla.

Eindregið er mælt til þess að fólk stofni auk þess til séreignarsparnaðar og því fyrir á ævinni, því betra. Launafólk getur þannig lagt fyrir allt að 4% af heildarlaunum sínum til viðbótar skylduframlagi í lífeyrissjóði og fengið 2% á móti frá atvinnurekanda sínum. Þetta jafngildir launahækkun fyrir það eitt að spara í séreign!

Séreignarsparnaður hefur ýmsa fleiri kosti, til dæmis við fyrstu kaup á íbúð. Ráðgjafar Birtu lífeyrissjóðs veita með ánægju ráð og svara spurningum um mismunandi sparnadarleiðir og annað tilheyrandi.

„Við bendum líka á að fólk getur prófað að gerast eigin ráðgjafar með því að nota reiknivélina okkar á birta.is og gefa sér mismunandi forsendur um mánaðarlaun, aldur, skyldusparnað, séreignarsparnað, tilgreindan séreignarsparnað, vænta ávöxtun og útborgunartíma. Það má alveg segja sem svo að fólk leiki sér með mismunandi tölur og kanni hvernig kemur til dæmis út að flýta eða seinka eftirlaunum. Þessum leik fylgir hins vegar nokkur alvara af því við erum þarna að „reikna með framtíðinni“, beinlínis átta okkur á því hve miklu máli skiptir á efri árum að reyna eftir megni að leggja eitthvað fyrir aukalega sem fyrst á starfsævinni.“

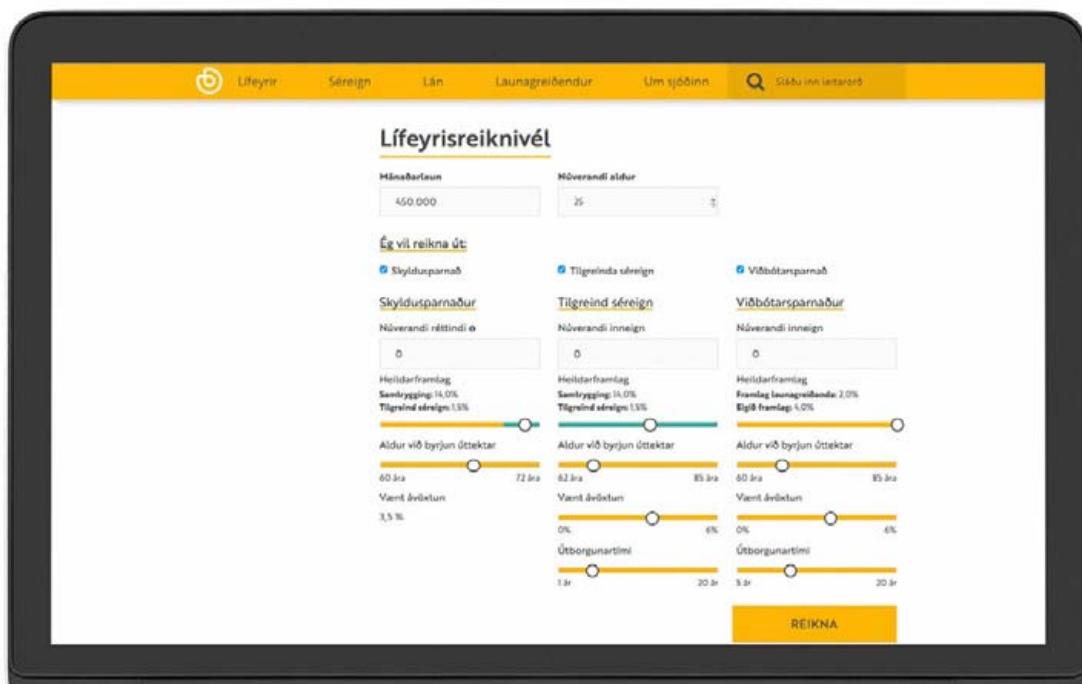
Hanna Þórunn Skúladóttir, forstöðumaður skrifstofu- og rekstrarsviðs Birtu lífeyrissjóðs.

segir Hanna Þórunn Skúladóttir, forstöðumaður skrifstofu- og rekstrarsviðs Birtu lífeyrissjóðs. „Við erum stolt af reiknivélakerfinu á vefnum okkar, enda var mikil vinna í það lögð á sínum tíma. Reiknivélina fyrir eftirlaun var til dæmis frumherjasmíð sem vakti verðskuldaða athygli og við okkur var sagt að ýmsir aðrir hefðu gjarnan viljað þá Lilju kveðið hafa!“

Greiðslumat með sjálfsafgreiðslusniði

Hanna Þórunn bendir á að Birta lífeyrissjóður marki sér sérstöðu á fleiri sviðum, nú síðast gagnvart þeim sem sækja um sjóðfélagalán. „Ég vek athygli á því að við hjá Birtu höfum tekið í gagnið rafrænt greiðslumat með sjálfsafgreiðslusniði í samstarfi við Creditinfo og erum fyrsti lífeyrissjóðurinn sem það gerir. Fólk getur sjálft aflað sér

upplýsinga og fengið bráðabirgðagreiðslumat á tölvuskjánn sinn á fæinum sekúndum. Ekki nóg með það, þeir sem fá samþykkt lán þurfa einungis að undirrita skuldabréf í lokin á skrifstofu sjóðsins eða hjá viðkomandi fasteignasölu. Tímalfrekt og flókið pappírsumstang heyrir sögunni til og það kunna sjóðfélagar okkar að meta, enda er breytingin til mikils hagræðis og þæginda fyrir þá og fyrir sjóðinn.“

Hjá Birtu hefur verið tekið í gagnið rafrænt greiðslumat með sjálfsafgreiðslusniði í samstarfi við Creditinfo og erum fyrsti lífeyrissjóðurinn sem það gerir. Fólk getur sjálft aflað sér upplýsinga og fengið bráðabirgðagreiðslumat á tölvuskjánn sinn á fæinum sekúndum.

Allir hafa gott af góðri ráðgjöf um lífeyrismál

Heiðrún Leifsdóttir og Thelma Rós Halldórsdóttir starfa við lífeyrisspurnir hjá Lífeyrisþjónustu Arion banka í höfuðstöðvum bankans í Borgartúni 19, fyrir Frjálsa lífeyrissjóðinn, Lífeyrisauka, EFÍA, Lífeyrissjóð Rangæinga og LSBÍ. Þær segja lífeyrismálin áhugaverð og starfið fjölbreytt.

Hverjar eru algengustu fyrirspurnirnar?

„Við fáum aðallega fyrirspurnir um útgreiðsluráðgjöf og þá langoftast vegna starfsloka en jafnframt heimikið vegna örorku, andláts og annars sem tengist lífeyrismálum, einnig frá launagreiðendum.“

Heiðrún og Thelma Rós mæla með að fólk bóki fundi fyrirfram og að hjón/sambúðaraðilar komi saman, til að ná fram skýrari mynd af heildartekjum heimilisins.

Markmiðasetning er æskileg

„Staðreyndin er sú að flestir taka á sig umtalsverða launalækkun við starfslok og búast má við því að þeir sem fara á eftirlaun á næstu árum fái 40%-60% af lokalaunum úr lífeyrissjóði“ segir Heiðrún.

„Það krefst áralangs undirbúnings að leggja fyrir til að geta viðhaldið sambærilegum lífsstíl á eftirlaunaárunum. Æskilegt er að setja sér markmið í tíma um ákveðnar tekjur við starfslok, t.d. 70-80% af lokalaunum. Fólk sem fer á ellilífeyri í framtíðinni getur ekki sett allt sitt traust á greiðslur frá Tryggingastofnun, m.a. vegna tekjutenginga sem stjórnvöld ákveða, en ætti hins vegar að fá hærrí ævilangan ellilífeyri úr lífeyrissjóðum en þeir sem eru á ellilífeyri í dag,“ segir Thelma Rós.

Thelma Rós Halldórsdóttir og Heiðrún Leifsdóttir segja algengustu spurningarnar fjalla um starfslok, örorku og andlát. MYND/ EYÞÓR

Góður undirbúningur eykur ánægju við starfslok

Að sögn Heiðrúnar hefur aukist að fólk á miðjum aldri leiti ráðgjafar um lífeyrismál þó flestir geri það ekki fyrir en kemur að starfslokum. „Eftir að hafa lagt mat á stöðu sína ákveða margir að auka sparnað til að tryggja sér ásættanlegan lífeyri, t.d. með viðbótarlífeyrissparnaði en best væri að nýta hann frá upphafi starfsferils til að tryggja aukni fjárhagslegt frelsi við starfslok.“

Mikilvægt að horfa á heildarmyndina

Thelma Rós vekur athygli á að eitt af því sem fólk upplifi við starfslok sé að í stað þess að fá laun reglulega frá einum launagreiðanda þurfi það að taka ákvarðanir um hvenær hefja eigi útgreiðslur sér eignarsparnaðar og ellilífeyris úr lífeyrissjóðum og frá Tryggingastofnun og hvernig nýta megi annan sparnað og eignir sem best. „Mikilvægt er að horfa á heildar-

myndina því það er t.d. margt sem hefur áhrif á greiðslur frá Tryggingastofnun, þ.e. lífeyrir úr lífeyrissjóðum, atvinnutekjur og fjármagnstekjur, s.s. vextir bankabóka, ávöxtun verðbréfasjóða við sölu þeirra, hagnaður, arður eða leigutekjur,“ segir Thelma Rós.

Við leitum leiða til að allir fái sem mest út úr sparnaðinum

„Margir leita til okkar við þessi tímamót og markmið okkar

er eins og áður sagði að horfa á heildarmyndina og leita leiða til að fólk fái sem mest út úr sparnaði sínum. Þá skoðum við einkum skattamálin og samskiði við Tryggingastofnun en fleira getur komið til, jafnvel skipting lífeyrisréttinda og/eða séreignar. Margir spá líka mikið í erfanaþleika,“ segir Heiðrún. Loks er skynsamlegt að meta hvort draga eigi úr áhættu fjárfestinga, bætur Heiðrún við.

Persónulegar forsendur og ráðleggingar sérfræðinga

Thelma Rós bendir á mikilvægi þess að hver og einn skoði sín lífeyrismál út frá eigin forsendum en ekki annarra og grípi ekki á lofti sem heilög sannindi eitthvað sem sagt er í heita pottinum. Betra sé að leita ráðgjafar hjá sínum lífeyrissjóði og/eða Tryggingastofnun og kynna sér þær reglur sem í gildi eru því samskiði milli almannatrygginga og annarra tekna geti breyst.

Fræðsla um útgreiðslur

Fjallað verður um helstu þætti sem snúa að útgreiðslum lífeyrisparnaðar frá fræðslufundi sem haldinn verður í höfuðstöðvum Arion banka, Borgartúni 19, þriðjudaginn 26. febrúar kl. 17:30.

„Við hvetjum alla til að mæta og skrá sig á arionbanki.is,“ segja Heiðrún og Thelma Rós að lokum.

Með einn besta séreignasparnaðinn

Björn Berg Gunnarsson, fræðslustjóri Íslandsbanka, segir lífeyrissparnað ekki vera mjög skemmtilegt málefni. Hann sé lítið í umræðunni þrátt fyrir að vera gífurlega mikilvægur.

Á Íslandi er í lögum að greitt sé móttframlag í séreign. Ef ég legg til 2 eða 4 prósent verður vinnan mín að bæta við að lágmarki 2 prósentum. Þar að auki fylgja þessu alls kyns friðindi. Þar er engin fjármagnstekjuskattur, engar skerðingar, þetta erfist að fullu og má ekki taka af fólki sem verður gjaldþrota. Eins og íslenska kerfið er hefði maður haldið að allir væru með séreignasparnað því það hefur í raun enginn efni á að sleppa honum og afþakka móttframlagið,“ segir Björn Berg Gunnarsson, fræðslustjóri Íslandsbanka.

Björn Berg hefur þann sið að geta gert fjármál og flókin málefni að ótrúlega sjarmerandi hlut og það er ekkert leiðinlegt að hlusta á hann tala um fjármál. Hvort sem það er um fjármál á HM í fótbolta eða um lífeyrissjóði og sparnað.

Hann viðurkennir að sparnaður sé ekki mjög skemmtilegt málefni en þó afar mikilvægt. „Við erum flest upptekin af öðru, svo sem að vinna og ala upp börnin okkar og það er ekki skrifar að lífeyrismálin séu fólk ekki ofarlega í huga. En allt í einu erum við komin á lífeyrisaldur og förum þá kannski fyrst að hugsa um á hverju við

ætulum að lifa næstu áratugin. Það er of seint, auðvitað ættum við að byrja að velja þessu fyrir okkur miklu fyrir. Við þurfum öll að hugsa vandlega um okkar sparnað og viljum ekki lenda í þeirri stöðu að átta okkur á því að fjármálin séu í ólagi þegar of seint er að gera einhverjar breytingar og freista þess að laga þau.“

Björn Berg og félagar í Íslandsbanka hafa verið með fyrirlestra um ævisparnað ásamt fleiri fyrirlestrum reyndar og hitt fjölda fólks.

„Sumir hafa kynnt sér þetta og eru vel að sér en ég held að lífeyrismál séu ekki með því vinsælasta meðal ungs fólks. Þetta er ekki það sem fólk er að velja fyrir sér dagsdaglega og það er sama og engin umræða um þessi mál. Það sem við gerum hér hjá Íslandsbanka, hvort sem við erum að halda námskeið, hitta skólafólk eða búa til þætti fyrir netið, er að freista þess að auka áhuga almennings á fjármálum. Það er okkar markmið. Reyna að gera þau skemmtilegri svo það kvikni áhugi hjá fólki sem aftur mun verða til þess að fólk sé þá duglegra að setjast yfir sín mál og vilji kynna sér málin betur. Það er rétta leiðin að mínu mati.“

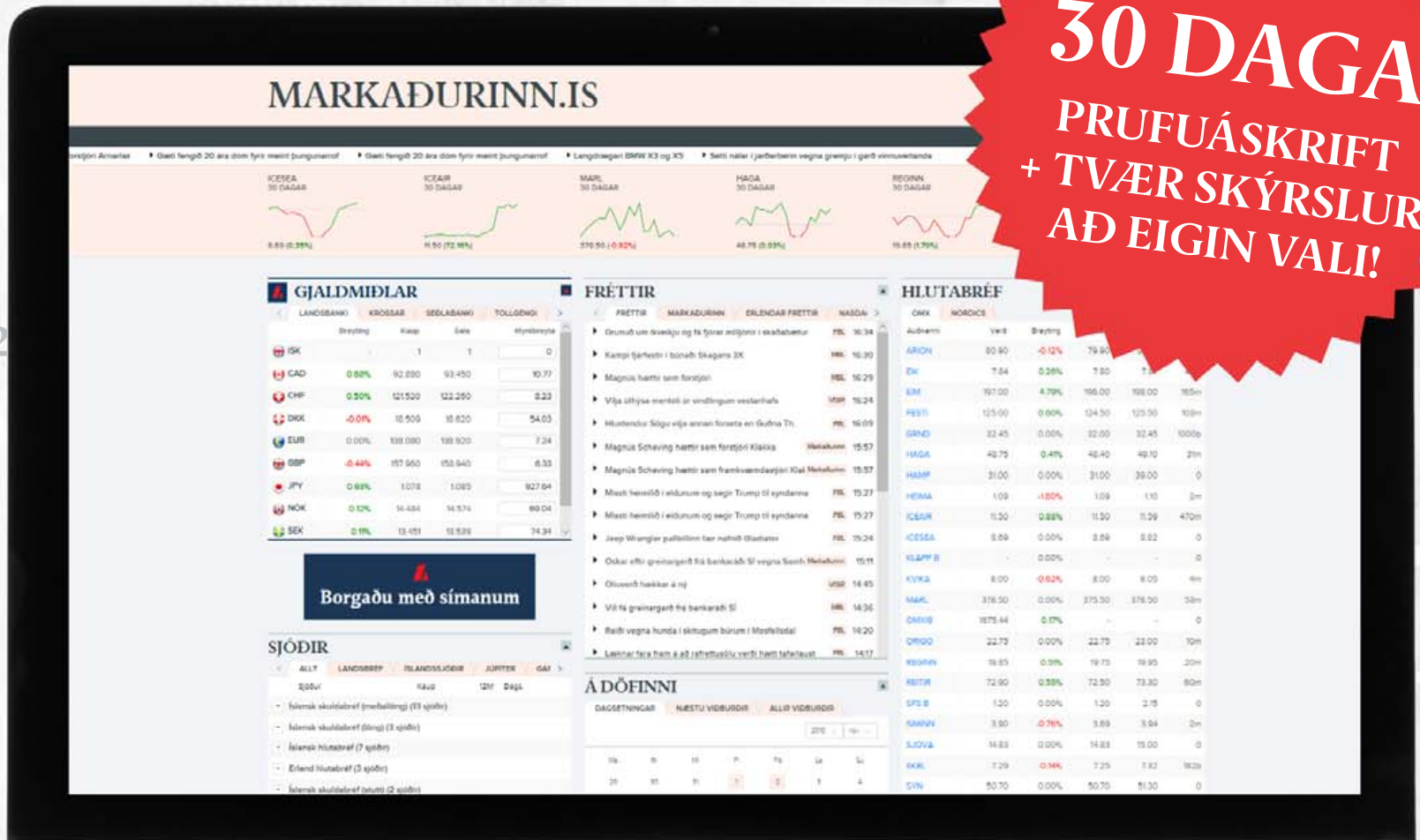
Björn Berg Gunnarsson, fræðslustjóri Íslandsbanka.

Hann segir eina aðferð þó virka þökkalega til að sannfæra ungt fólk um mikilvægi sparnaðar. „Það sem mér finnst virka er þegar fólk sér þetta svart á hvítu. Þegar við sjáum á blaði í hvað stefnir hjá okkur sjálfum. Hvernig lítur þetta til dæmis út ef ég held áfram að spara með sama hætti eða bæti aðeins í? Frelsið sem fylgir því að eiga eitthvað í aukasjóði er svo dýrmætt, til dæmis sem trygging fyrir áföllum, sem svigrúm til að geta hætt fyrir að vinna, minnkað við sig starfshlutfall og svo framvegis. Ég er á því að það sé ekki nóg að treysta 100 prósent á kerfin, til dæmis lífeyrissjóðina og Tryggingastofnun, alveg óháð því hvort okkur finnst þau vera góð eða slæm. Það má vel vera að þessi kerfi verði í fullkomnu lagi þegar ég hætti að vinna en ég ætla ekki að veðja öllum mínum eftirlaunaárum á það.“

Björn vill að fólk fari að huga að lífeyri fyrir. NORDICPHOTOS/GETTY

MARKADURINN.IS

NÝR VEFUR FYRIR VIÐSKIPTALÍFIÐ

PRÓFAÐU FRÍTT Í ÞRJÁTÍU DAGA OG FÁÐU TVÆR FRÍAR SKÝRSLUR AÐ EIGIN VALI.

- INNLENDAR OG ERLENDAR VIÐSKIPTAFRÉTTIR
- GENGI HLUTABRÉFA OG GJALDMIÐLA
- ÁVÖXTUN SJÓÐA OG SKULDABRÉFA
- HVAÐ ER Á DÖFINNI Í VIÐSKIPTALÍFINU
- KAUP Á ÁRSSKÝRSLUM OG UPPLÝSINGUM ÚR HLUTHAFASKRÁ